

טור' כודי ניסים

16972

בן שלומית וסעדיה

נולד ב- תרפ"ח 1928

נפל ב- כ"ט טבת תשי"י 18.1.1950

בעת מילוי תפקידו.

כודי ניסים,

בן סעדיה ושולמית. נולד בשנת תרפ"ח (1928) בעדן.
עלה לארץ בשנת 1934. סיים "תלמוד-תורה" בתל-
אביב, ולאחר-מכן התחיל לעזור לאביו בסבלות. היה
שקט, צנוע ופשוט, דואג לביתו ומסור לחבריו. בהיותו
בצה"ל נפצע בשעת מילוי תפקידו ביום כ"ט בטבת
תש"י (18.1.1950) וכעבור מספר שעות מת מפצעיו.
הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות העבאי בנחלת-
יצחק. זמן מועט לפני שנפל עשה את כל ההכנות
לנישואיו.

קיבוץ גלויות

תיק מפקד חטיבה של אותם ימים מלא בעשייה ומאוזן מכתבי חיילים משוחררים, ששמרו על קשר עם מפקדיהם, כתבו להם בעברית רצופה ועמוסת שגיאות כיצד הם מסתדרים באזרחות, ובמיקרים לא מעטים אף ביקשו את עזרת המג"ד או המח"ט בניסיון להתקבל למקום עבודה. גם את פעולותיה הצבאיות של "גולני" בראשית שנות ה-50 צריך להבין דרך היכרות מעמיקה של אותה תקופה. קליטת העלייה ומיווגה בתרבות ובחברה הישראלית תוך הקניית בסיס כלכלי לעורלה, היוו את עיקר המאמצים ותבעו השקעת מירב הפוטנציאל של המדינה. הצבא רחב-ההיקף של מלחמת העצמאות פורק, ואת מקומו תפס צבא סדיר קטן-ההיקף ומערך מילואים רחב-ההיקף, שעליו הושתת עיקר כוחו של צה"ל.

המשימות הצבאיות שהוטלו בתקופה זו על חטיבת "גולני" כללו תפקידי שמירה, אבטחה ופטרול. גדוד "גדעון" החזיק את גבול הצפון, אך מובן שלא היתה זו תפיסת קו במושגים המוכרים היום. חוליות קטנות של חיילי הגדוד התפרסו במקומות רגילים בגבול הצפון והפגינו נוכחות. אם למשל, היו מתבצעות עבודות בייבוש החולה והוטל על "גולני" לאבטח את האזור, היתה נשלחת כיתה עם הנשק הכיתתי שלה, ובמיקרה הטוב יותר, היו מוסיפים לקבוצת החיילים גם מקלע ביוני. כך הוחזק קו הצפון. השקט בקו הגבול עם סוריה לא ארך זמן רב.

ותיקי מלחמת העצמאות החלו משתחררים, ואת מקומם תפסו מתגייסים צעירים מבני העלייה החדשה. חיילים אלה – אף שהיתה להם זיקה עמוקה למולדת ולערכי האומה – באו לחטיבה ללא ערכי משמעת ומוראל, וללא היכרות עם תנאי הארץ ושפתה. בפני החטיבה ניצבו בעיות חברתיות קשות בנוסף לעומס התפקידים הבטחוניים.

היה צורך ללמד את החיילים החדשים עברית, להקנות להם ערכים ולסייע בהשתלבותם במערך הבטחוני של המדינה. כן היה על מפקדי החטיבה לאמן את חייליה ולגבש את היחידות, כדי שתוכיח לנה להשתלב בתפקידי ההגנה על הגבולות, סיוורים ופעולות מנוע כנגד מעשי התוקפנות של הערבים.

תקופה זו היתה תקופת מעבר לחטיבת "גולני", אשר לוחמיה עסקו בתפקידי הגנה, אבטחה ותפקידי אחרים. בכלל היו אלה שנים קשות למדינת ישראל. העלייה ההמונית בראשית שנות ה-50 הציבה בעיות קשות של קליטה כלכלית וחברתית, בעיות הקשורות בהתיישבות בקנה מידה נרחב ובעיות הקשורות במעבר המוני של עולים ממקצור עות בלתי יצרניים לכפר ולתעשייה.

בראשית 1950 הוקמו בארץ המעברות הראשונות, שהטביעו את חותמן על נוף הארץ במחצית הראשונה של שנות ה-50. מיקומן של המעברות נקבע על יסוד אפשרויות התעסוקה, ולפיכך הוחלט על פיזורן בכל חלקי הארץ – ממטולה בצפון ועד לירוחם בדרום. מיספדן של המעברות הגיע לכדי 120, ורבים מחייליה החדשים של חטיבת "גולני" המתחדשת באו מקרב המעברות.

היו בעיות קשות ב"גולני" של אותם ימים: אי ידיעת השפה העברית, בעיות של נפקדים ועריקים, בעיות של שימוש בסמים, בעיות של חוסר קומוניקציה ובעיות סעד חמורות ביותר. ואולם העבודה השליחותית שביצעו מפקדי החטיבה, ברור במ ותיקי תש"ח, עשתה את שלה. נוצר קשר אישי עם החייל, והוא החל להאמין במפקד שלו, ראה בו חבר ושיתף אותו בבעיותיו.

קשיי תקשורת

לחטיבת "גולני" בראשית

שנות החמישים היו קשיים רבים, שבאו לידי ביטוי בולט בקרב על תל אל-מוטילה.

לדעת הוועדה, התקשו

חיילי היחידה ליצור

תקשורת בעת הקרב וזאת בגלל הריבוי בשפות הדיבור (רק 10 אחוזים מן החיילים היו ילידי הארץ ומערב אירופה).

רמת החיילים – כך טענה

הוועדה – לא היתה גבוהה גם מפני שחלקם לא השלימו את

אימוניהם (לרבות אימון

הפרט), והטובים מביניהם היו

אלה שנפגעו ראשוניים,

בפעולת תל אל-מוטילה.

בתקופת שירותו בגולני

**באימונים
בתקופתו**

ח' בטבת תשי"ט

9.1.49

עלון שדה מס. 14

הנני רוצה שתמסרו לחיילי החטיבה כולס את איחולי: הם גילו יחס ומאמץ הראויים לציון.

הבוקר נתכנסו כל קציני החטיבה לשמוע את דבר מפקדהחטיבה באהל צר כשסופתחול משתוללת בחוץ. פתח המפקד:

„נסתים שלב נוסף של מלחמה בנגב. אולם — המלחמה לא נגמרה עדין: לא בדרום ואף לא בארץ כולה. הפוגה זו באה על יסוד מגע בין מצרים לישראל.

המלחמה אינה מטרה בפני עצמה, הנה אמצעי להשגת המטרה! וכך באה הפקודה להפסקתהאש. אולם, דבר זה אינו מבטיח עדין את תוצאות המשא-והמתן. הבריגדות העיראקיות ממשיכות בין היתר, לחנות ב„משולש“ ומאימות על העורק החשוב המחבר את הצפון עם הדרום. ובעיה זו חובעת את פתרונה — — —

כשמצאתי, באחד מלילות סוף השנה שעברה, על שולחני את ההודעה שעל חטיבתנו להחליף אחרת בנגב, — התיחסתי לדבר ברגשות מעורבים. לא משום שפקפקתי אם נוכל לזה, אלא, משום שנחרגלנו כל כך לסביבה שבה נבנתה החטיבה ולחמה בה את מלחמותיה.

היום, לאחר ששה שבועות של פעילות בלתי פוסקת בנגב, הריני מרגיש שהמעבר הזה היה לטובתה של החטיבה. היא התחזקה ורכשה נסיון בממדים גדולים יותר מאשר רגילים היינו להם עד כה — גם מבחינה קרבית וגם מבחינה ארגונית כאחד. — — —

תרשו לי להדגיש, ואל תחשבו זאת כמחמאה סתמית: — עצם עמידתה והצלחתה של החטיבה — (וזו היתה הצלחה — למדות כמה כשלונות מקומיים, האפשריים בכל מערכה) — הושגו הודות למסירות והנכונות הרבה שגילו חיילינו מכל הדרגות: טוראים, מס-כפים, סמלים וקצינים כאחד — בזכותם של אלה אשר אתם ממונים עליהם.

היו לנו קשיים מסוימים שנבעו מתנאים פוליטיים שהגבילונו בזמן שניתן לביצוע המערכה. אלמלא ההגבלות אשר הוטלו עלינו בביצוע השלב השני, היינו משיגים את המשימה שהוטלה עלינו — בשלמותה המסייר במשלטים שלנו ובחסימות של היחידה השכנה, יתפס עד כמה קרובים היינו להשיג את המטרה כולה. מבחינה צבאית — אין כל הצדקה לשיבת המצרים ברפיח. ההתערבות הפוליטית הצילתם מתבוסה גמורה.

חיי חייל בגולני!

השכמה עם שחר,
ומד"ס עד הגשר ולאחר -
טיפול נגמ"ש, ומסדר מג"ד,
אימון וקו, והינד נאהב.

מסדר כוננות,
ותרגילי היתקלות.
קשים חיי לוחם,
ובגולני כפל ויותר.
אך עם היציאה,

החזה מתנפח מגאווה:
כומתה חומה, אך רק בכותפתה,
ותג העץ על הכתף בולט,
ואות הלוחם על החזה שולט.

בדם ויזע, כנגד הרשע,
נבנתה גאוות יחידה:

מיוחדת ומהוללה.

זעקת: "אלי-קרוב"

ממש בכל מצב,

אם בטווס,

ובעיקר בפלמ"ס.

או בהתקלות,

תוך כדי הסתערות,

כשחבריד נופלים מתים לרגליך,

אתה מתאפק וממשיך להסתער!

אך אותם תמיד תזכור

חלק מחייך: חוק בל יעבור.

משפחת גולני המהוללה,

בנים אמיצים שיכלה,

אך אותם תמיד תזכור

בטקס ה"זכור"

שמותיהם חרוטים על עץ,

לגורל הימים, ועד הקץ.

אם יש חיבה בעולם
הוא שכולה שלך...
אם יש תקווה בעולם
היא ניתנת לך...
אם יש אהבה בעולם
היא מוקדשת לך...
אם יש נצח בעולם
הוא לך — בתקווה...

שבועת החטיבה

את ניצבת מולנו שברירית ופיועה,

את נצבת מולנו עצובה וגאה.

קולך, שנשא אל הרוח, רעד,

דמותך בלבנו חצב הוא לעד.

ספרת על בנים שנפלו, והם כה צעירים.

ספרת על סמלים שנוצרו, על עצים, על שירים.

על "גולני שלי", על גאוות חטיבה,

על מורשת גבורה, שבדם נכתבה.

אז הישרת מבטך, אם שכולה,

אל עיני לוחמים, עיני העצבה כולה.

בקשת שנמשיך לצעוד בגאון

בדרכי הבנים ובמלא האון.

כן. נצעד ונזכור את כולם, אם שכולה!

לך נשבעת היום החטיבה כולה!

עיר הולדתו של ניסים ז"ל

עֵדֵן היא עיר נמל בתימן, ובירתה לשעבר של דרום תימן. העיר עֵדֵן כוללת בתוכה מספר קטן של עיירות קטנות: עיר הנמל, החלק התעשייתי, ושני פרברים: "קורמסקר", השוכן בעיר הישנה, ליד נמל התעופה הבינלאומי שממוקם ביניהם. העיר עֵדֵן הייתה עיר הבירה של הרפובליקה העממית של דרום תימן, עד האיחוד בין הצפון והדרום של תימן, כאשר העיר הוכרזה כעל מרכז סחר חופשי. על שמה נקרא מפרץ עֵדֵן.

מקום לימודיו

תלמוד תורה הוא כינוי למוסד החינוך היסודי היהודי-מסורתי. המורה בחדר האשכנזי נקרא מלמד, מבוטא המלמד במלעיל. הפעילות המרכזית בבית הספר הייתה שינון טקסטים מהמקרא ומהתפילה. מטרתו העיקרית של מוסד חינוך זה היה להכין את הלומדים בו להשתתפות פעילה בבית הכנסת. תוכנית הלימודים לא הוגבלה אך ורק ללימודי קודש. רב האי גאון קבע כי "מותר ללמד תינוקות של בית הכנסת אגב לימוד התורה כתב ערבי וחשבונות, אבל שלא עם התורה אינו נכון".

